

Павло Шарій

студент гр. ФФМ-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Олександр Шашкевич

РИЗИКИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Державний борг є важливою складовою фінансової системи, оскільки за його допомогою Україна може залучати необхідні ресурси для реалізації державних програм та підтримки внутрішньоекономічної стабільності.

Згідно із наведеним у Бюджетному кодексі України визначенням: «Державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави із повернення отриманих і непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, які виникають унаслідок державного запозичення» [1]. Іншими словами, державний борг можна охарактеризувати як: «сума прямих договірних зобов'язань органів державного управління перед економічними суб'єктами інших секторів економіки (резидентами) і зарубіжними кредиторами» [2].

Різне зростання державного боргу протягом останніх років створює суттєві ризики для фінансово-економічної безпеки країни та значно ускладнює пошуки ефективних шляхів їх вирішення. Державний борг може перетворитися з чинника, що забезпечує внутрішню стабільність, на причину дестабілізації фінансового розвитку та передумовою виникнення економічної кризи [3].

Ефективне управління державним боргом є ключовою умовою забезпечення платоспроможності держави та збереження макроекономічної стійкості.

Важливою складовою управління державним боргом є управління пов'язаними із ним ризиками. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим боргом)» відділяють такі види ризиків:

- валютний ризик;
- ризик рефінансування;
- відсотковий ризик;
- бюджетний ризик;
- ризик ліквідності [4].

Оскільки більшу частину заборгованості України становлять зовнішні позики, то наслідки валютного ризику є особливо небезпечними. Причина його виникнення обумовлена зміною курсів валют, у яких отримані позики, щодо національної валюти. Така зміна може спричинити різке зростання вартості погашення зовнішніх позик, що потребує додаткових витрат з бюджету.

Ризик рефінансування полягає в неможливості або існуванні суттєвого ускладнення залучення нових позик, які необхідні для розрахунків із наявними зобов'язаннями.

Відсотковий ризик пов'язаний з коливанням процентних ставок за кредитними договорами, що може призвести до збільшення витрат на

обслуговування боргових зобов'язань, а також до зменшення можливостей залучення нових позик через підвищення їх вартості.

Бюджетний ризик полягає в тому, що існує ймовірності суттєвого невиконання дохідної частини бюджету, що може призвести до потреби залучення нових державних запозичень або до невиконання наявних боргових зобов'язань.

Ризик ліквідності полягає у ймовірності тимчасової нестачі бюджетних коштів для виконання наявних боргових зобов'язань. Це може бути наслідком скорочення достатньої кількості ліквідних активів, з причини значних поточних витрат або через труднощі із здійсненням нових запозичень.

Отже, ефективне управління державним боргом потребує системного підходу до оцінки та контролю ризиків на державному рівні. Це передбачає розробку методичної бази для визначення рівня боргових ризиків, здійснення їх регулярного моніторингу та впровадження превентивних заходів у разі підвищення рівня загроз. Такий підхід забезпечить не лише внутрішню фінансову стабільність, а й створить основу для майбутнього економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Лубкей Н. П., Ткачук Н. М., Горин В. П., Карапетян О. М. Державний кредит: навчальний посіб. Тернопіль. ТНЕУ, 2012. 140 с.
3. Структурні ризики державного боргу та політика запобігання дефолту в Україні. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/5.pdf>.
4. Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим боргом): Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 р. № 815. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/815-2012-%D0%BF>.